

รายงานที่ ๑๑๔๐/๒๕๕๘ เรื่อง การคุ้มครองสิทธิชุมชน กรณีกล่าวอ้างว่าได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างคันดินกั้นน้ำของโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

- ประเด็นร้องเรียน

ผู้ร้องซึ่งเป็นเกษตรกรรายหนึ่งในพื้นที่ตำบลมะตอง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่า ที่นาของผู้ร้องอยู่ติดกับโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ของบริษัทแห่งหนึ่ง โดยโครงการโรงไฟฟ้าดังกล่าวได้ก่อสร้างคันดินกั้นน้ำบริเวณโดยรอบโรงไฟฟ้าฯ สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ร้องและชาวบ้าน เนื่องจากแนวคันดินกั้นน้ำดังกล่าวสร้างปิดกั้นทิศทางการระบายน้ำตามธรรมชาติที่เคยเป็นอยู่แต่เดิมก่อนที่จะมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้า เมื่อถึงฤดูฝนที่มีปริมาณน้ำมาก คันดินกั้นน้ำก็จะป้องกันไม่ให้น้ำท่วมโรงไฟฟ้าฯ แต่จะท่วมพื้นที่ทำนาของผู้ร้องแทนทำให้ต้นข้าวของชาวบ้านได้รับความเสียหายและผลผลิตลดลง

- ผลการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วพบว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นปัญหาการระบายน้ำในพื้นที่ทำนาของชาวบ้านที่อยู่ติดกับคันดินกั้นน้ำของโรงไฟฟ้าฯ ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินโครงการที่กระทบต่อสิทธิชุมชน เนื่องจากการดำเนินโครงการขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และเป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรกรรม ส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพทำนาของประชาชนในพื้นที่ตามวิถีชีวิตดั้งเดิมที่มีมาแต่สมัยบรรพบุรุษ อีกทั้งกิจกรรมของโรงไฟฟ้าฯ เช่น การปรับพื้นที่เหมาะสมสำหรับตั้งโรงไฟฟ้า การทำคันดิน การขุดคลองรอบโรงไฟฟ้าฯ เพื่อระบายน้ำลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ ในอนาคตของโรงไฟฟ้าฯ ยังอาจส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของเจ้าของที่ดินที่อยู่ติดกันหรือใกล้เคียง แม้สภาพชุมชนขนาดใหญ่จะเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการกว้านซื้อที่ดินของชาวบ้านโดยพวกนายทุน แต่อัตลักษณ์ความเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ดำเนินวิถีชีวิตการทำนายังคงปรากฏอยู่ ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบย่อมมีสิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาการระบายน้ำออกจากที่นาให้เป็นไปตามธรรมชาติที่เคยเป็น และเพื่อให้ชุมชนยังคงได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่เคยได้รับและไม่ให้กระทบต่อวิถีชีวิตการทำนาและคุณภาพชีวิตของตนโดยไม่ขัดต่อประโยชน์สาธารณะ ตามมาตรา ๖๖ และ ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ยังคงได้รับการรับรองและคุ้มครองตามมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

- ผลสำเร็จ/ความก้าวหน้าในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเพื่อประนีประนอมและแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยจัดให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลมะตอง บริษัทผู้ถูกร้อง และชาวบ้านในพื้นที่รอบโครงการที่ได้รับผลกระทบ เพื่อแก้ไขปัญหาและยุติข้อกังวลต่างๆ ของผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยมีผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพิษณุโลก ผู้แทนหน่วยทหารชุดปฏิบัติการมวลชน (ป.พัน ๑๐๔) ผู้แทนโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษายมน่าน เป็นผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์และร่วมลงนามในฐานะพยาน ซึ่งในบันทึกข้อตกลงดังกล่าว ผู้แทนบริษัทผู้ถูกร้องได้ตกลงแก้ไขปัญหามาตามความประสงค์ของผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยการจัดทำร่องระบายน้ำในพื้นที่

ที่ได้รับผลกระทบ และจัดทำประตูเปิด-ปิดการระบายน้ำในจุดที่ได้รับผลกระทบทั้งทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกของโครงการโรงไฟฟ้าฯ เพื่อให้น้ำจากพื้นที่รอบโครงการโรงไฟฟ้าฯ สามารถระบายจากภายนอกเข้าไปในคลองรับน้ำภายในโครงการโรงไฟฟ้าฯ ได้ และเจ้าของที่นาที่ได้รับผลกระทบสามารถเปิด-ปิดประตูควบคุมการระบายน้ำได้เอง สามารถนำน้ำจากโครงการโรงไฟฟ้าฯ มาใช้ในการเกษตรได้ และบริษัทฯ จะทำการขุดลอกคลองที่อยู่ระหว่างโรงไฟฟ้าฯ กับที่นาของผู้ได้รับผลกระทบทางด้านทิศเหนือของโรงไฟฟ้าฯ ให้ลึกขึ้น โดยไม่กระทบต่อพื้นที่ถนนริมคลองเดิมหรือพื้นที่ใกล้เคียงของชาวบ้าน เพื่อให้สัญจรได้เช่นเดิม นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการรับและพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน กรณีผลกระทบจากการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าฯ เพื่อรับเรื่องราวร้องทุกข์และพิจารณาแก้ไขปัญหาตามข้อเรียกร้องของชาวบ้านในกรณีต่างๆ ซึ่งคณะกรรมการชุดดังกล่าวได้มีการพิจารณาข้อเรียกร้องความเสียหายจากภาวะน้ำท่วมซึ่งในฤดูกาลที่ผ่านมาของเกษตรกรรายหนึ่งที่ได้ให้ถ้อยคำไว้กับเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยบริษัทผู้ถูกร้องดังกล่าวได้จ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาตามมูลค่าความเสียหายเป็นเงิน ๓๕,๕๗๖ บาท ให้แก่เกษตรกรรายดังกล่าวอีกด้วย